

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai, Reģionu komitejai un Eiropas Investīciju bankai “Secinājumi piektajā ziņojumā par ekonomikas, sociālo un teritoriālo kohēziju – kohēzijas politikas nākotne””

COM(2010) 642 galīgā redakcija

(2011/C 248/12)

Ziņotājs: **CEDRONE kgs**

Eiropas Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu 2010. gada 9. novembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai, Reģionu komitejai un Eiropas Investīciju bankai “Secinājumi piektajā ziņojumā par ekonomikas, sociālo un teritoriālo kohēziju — kohēzijas politikas nākotne””

COM(2010) 642 galīgā redakcija.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Ekonomikas un monetārās savienības, ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2011. gada 31. maijā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 472. plenārajā sesijā, kas notika 2011. gada 15. un 16. jūnijā (16. jūnija sēdē), ar 133 balsīm par, 7 balsīm pret un 14 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi

— kļūst obligāts ietekmes novērtējums.

1.1 Kopumā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) atbalsta Eiropas Komisijas noteiktos **galvenos aspektus** kohēzijas politikas jomā:

— palielināt Eiropas pievienoto vērtību;

— stiprināt pārvaldību;

— pilnveidot un vienkāršot pārvaldības procedūras;

— uzlabot vispārējo organizāciju.

1.2 EESK uzskata, ka **šos mērķus var īstenot** ar nosacījumu, ka vienlaikus:

— konsolidē stratēģisko plānošanu, palīdzot dalībvalstīm pabeigt institucionālās reformas, lai uzlabotu administrāciju funkcionalitāti;

— koncentrē ES resursus uz nedaudziem prioritāriem mērķiem;

— paplašina ekonomisko un sociālo mobilizāciju un sociālekonomisko partneru līdzdalību kohēzijas politikas īstenošanā;

— sāk papildināmības un līdzfinansēšanas principa reformu;

1.3 Nedrīkst aizmirst, ka kohēzijas politikas mērķis ir ne tikai sekmēt attīstību un atšķirību mazināšanu starp reģioniem, bet arī aktīvi uzlabot pakalpojumus un iedzīvotāju ekonomiskos un sociālos apstākļus.

1.4 Šo procesu var veicināt, kopumā uzlabojot ekonomikas struktūru un uzņēmējdarbības vidi, kā arī uzņēmumu, sevišķi MVU, mikrouzņēmumu un amatnieku uzņēmumu ražīgumu un konkurētspēju. Tāpēc ir tieši jāiesaista to uzņēmumu pārstāvības organizācijas, kuriem ir teritoriālā dimensija vai, jo īpaši, kuri darbojas nozarēs, ko ES uzskata par prioritārām, kā arī arod- biedrības un pilsoniskā sabiedrība.

1.5 Balstoties ne vien uz **teritoriālo, bet arī uz infrateritoriālo, infrareģionālo un infranozaru kohēziju**, interesants risinājums, kam varētu dot priekšroku, būtu attīstīt (ar 3. mērķi) pārrobežu un starpreģionālo sadarbību, ar lielākiem resursiem veicinot teritoriālo kohēziju reģionos un eiroreģionu (Baltijas jūra, Vidusjūra, Adrijas jūra, Alpi, Adrija-Donava, Atlantijas ass) makroreģionālo stratēģiju.

1.6 EESK uzskata, ka Komisijai un dalībvalstīm jādara viss iespējamais, lai veicinātu informācijas apmaiņu par labas prakses piemēriem, atbalstu vietējai administrācijai programmu pārvaldībā, citastarp veicot iekšējās un attiecīgo nozaru reformas.

1.7 Tikai pateicoties labākām **zināšanām**, kas pašlaik ir nepietiekamas, par īstenoto ieguldījumu rezultātiem un īpašiem ietekmes novērtējumiem, varēs noteikt prioritātes, kuras jāīsteno saskaņā ar stratēģiju “Eiropa 2020”, un nodrošināt tematiskās koncentrācijas mērķa īstenošanu.

1.8 EESK atbalsta arī iespēju ņemt vērā strauji augošu nozaru sadalījumu visos Eiropas reģionos, kas savukārt iedalīti reģionos, uz kuriem attiecas konverģences mērķis, reģionos pārejas periodā un reģionos, kuru mērķis ir konkurētspēja un nodarbinātība. Tomēr vēl nav atrisināta problēma saistībā ar resursu sadalīšanu starp nabadzīgiem reģioniem (80 % no pieejamajiem līdzekļiem) un citiem reģioniem (pārējie 20 %), pat ja šāds sadalījums palīdz atrisināt līdzfinansējuma problēmu.

1.9 EESK jebkurā gadījumā uzskata, ka ir svarīgi **koordinēt** visus Komisijas ierosinātos priekšlikumus un politikas jomas, t.i., stratēģiju “Eiropa 2020”, kohēzijas politiku, KLP, enerģētikas politiku, transporta, vides, pētniecības u.c. jomas. No ESF (Eiropas Sociālā fonda) un ERAF (Eiropas Reģionālās attīstības fonda) finansētajiem pasākumiem, ņemot vērā arī faktu, ka ESF vajadzētu dot priekšroku Eiropas nodarbinātības stratēģijai, var minēt sociālās programmas īstenošanu, kvalitatīvu apmācību, jauniešiem paredzētos pasākumus, kā arī Eiropas apmācību tiem, kuru pārziņā ir kohēzijas politika.

2. Priekšlikumi

2.1 Priekšlikumi politikas jomā

2.1.1 **Stratēģija “Eiropa 2020”**: EESK uzskata, ka kohēzijas politikai nav jānodrošina tikai un vienīgi stratēģijas “Eiropa 2020” mērķu īstenošana. Gluži pretēji — lai tā būtu ticama, kohēzijas politikai ir vajadzīgs neatkarīgs finansējums, kuru iegūst no eiroobligāciju emisijas.

2.1.2 **Kohēzijas politikā** jāturpina īstenot tās galvenie mērķi, piemēram, tautu un reģionu **solidaritāte** un attīstība.

2.1.3 **Eiropas sammits**: īpašā Eiropas sammitā ir jāapspiež kohēzijas politiku, visi tai piešķirtie līdzekļi, kā arī jāveic to **īlgadēja** pārbaude. Šī pieeja ir vajadzīga, ņemot vērā ne vien ekonomiskās un sociālās kohēzijas politikas stratēģisko nozīmi, bet arī tās saikni ar makroekonomikas politiku Eiropas ekonomikas un sociālās pārvaldības ietvaros.

2.1.4 **Stabilitātes pakts un sankcijas**: lai vēl vairāk neapgrūtinātu lielos parādos nokļuvušos reģionus, kas tādēļ ir pakļauti lielākam riskam, EESK uzskata, ka vairāk jāizmanto stimuli, nevis sankcijas. Komiteja pat vēlas, lai saistībā ar pašlaik notiekošo Stabilitātes un izaugsmes pakta reformas projektu no budžeta tiktu izslēgti ieguldījumi pētniecībā, izglītībā un apmācībā, kas netiek uzskatīti par kārtējiem izdevumiem. Tas ir vajadzīgs, lai neradītu neizdevīgu situāciju nabadzīgākos reģionos, kuriem visvairāk vajadzīgs Kopienas atbalsts.

2.1.5 Jānosaka ierobežots **prioritāšu** skaits, ņemot vērā dažādu fondu un stratēģijas “Eiropa 2020” mērķus. Jo sevišķi jāatsaucas uz politikas jomām, kas vērstas uz **vienotā tirgus** īstenošanu, uz kuru jātiecas arī kohēzijas politikai. Prioritātes jānosaka Eiropas sammitā, pirms kura tiktu saskaņoti visu līmeņu publisko ieinteresēto personu un sociālekonomisko partneru viedokļi.

2.1.6 **Sociālekonomiskajai partnerībai** un labas prakses piemēru izplatīšanai līdztekus un/vai kopā ar nolīgumiem ar publiskajiem partneriem jāklūst par parastu un obligātu procedūru, kas papildina visus kohēzijas politikas izstrādes, īstenošanas un novērtēšanas procesus. Tādēļ tam vajadzētu būt tieši saistītam ar nosacījumiem. EESK vēlas, lai vispārējās regulas 11. panta princips par partnerības noteikumiem tiktu attiecināts uz visiem struktūrfondiem.

2.2 Priekšlikumi attiecībā uz darbības metodēm

2.2.1 **Līdzfinansējuma** noteikumi ir jāpielāgo atkarībā no attīstības nosacījumiem un ekonomikas un sociālajiem resursiem reģionos un apgabalos, uz kuriem attiecas kohēzijas politika, jo sevišķi ņemot vērā reģionu ieņēmumus, kuru aprēķināšanas kritērijus būtu atbilstoši jāpārskata (¹), kā arī budžetu.

2.2.2 **Ex ante nosacījumu sistēmai** ir jāpastiprina līdzekļu piešķiršana mērķu īstenošanai, tādējādi uzlabojot attiecīgo administrāciju efektivitāti un ļaujot gūt maksimālu labumu no līdzekļu izmantošanas. Jāraugās, lai minētā sistēma nebūtu par apgrūtinājumu, piemēram, reģioniem, kuriem ir vislielākie parādi.

2.2.2.1 Tas nozīmē, ka dalībvalstīm jāveicina institucionālās reformas, kas ir vajadzīgas, lai nodrošinātu strukturālo pielāgošanu, inovācijas veicināšanu un darba vietu radīšanu ar mērķi mazināt sociālo atstumtību. Tāpat EESK uzskata, ka šādas politikas īstenošana jāsaista ar visu līmeņu sociālekonomiskajiem partneriem; tas būtu nosacījums finansējuma piešķiršanai.

2.2.3 **Ierastie rādītāji**, lai atlasītu pasākumu mērķapgabalus, jāpapildina ar citiem parametriem, piemēram, nodarbinātības, nabadzības, skolu apmeklētības, izglītības, profesionālās apmācības, pakalpojumu un vides ilgtspējas līmeni.

2.2.4 Arī **ietekmes novērtējumam** jāklūst par kohēzijas politikas galveno elementu papildus *ex ante* nosacījumu sistēmai, kas paredzēta, lai pārbaudītu mērķu īstenošanas efektivitāti un līmeni. Šis novērtējums jāveic, izmantojot kopīgus parametrus, kas noteikti ES līmenī un ir obligāti visā ES.

(¹) Sk. EESK atzinumu par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par kopīgiem noteikumiem pamatinformācijas par pirktspējas paritātēm sniegšanai un to aprēķināšanai un izplatīšanai” (OV C 318/08, 23.12.2006., 45. lpp.).

2.2.4.1 Uz rezultātu balstīta analīze: kaut arī tai ir daudz lielāka nozīme nekā analīzei, kuras pamatā ir finanšu pārvaldības kontrole, tomēr, lai to praktiski īstenotu, ir jāveic lieli priekšdarbi un jānosaka precīzi kritēriji. Pasākuma, sevišķi nemateriāla pasākuma (piemēram, apmācības, ieguldījumu attīstībā) rezultātus varēs novērtēt tikai pēc laika. Saistībā ar pāreju uz rezultātu analīzi ir vajadzīga projektu iesniedzēju un administrācijas iestāžu iepriekšēja apmācība; EESK ierosina laikā no 2011. līdz 2013. gadam izmēģināt šo variantu dažos reģionos, kas izraudzīti, ņemot vērā pašreizējās, uz partnerību balstītas pārvaldības kvalitāti.

2.2.5 **Vienkāršošanai** jāklūst par kohēzijas politikas galveno mērķi. To var turpināt, samazinot administratīvo un grāmatvedības procedūru skaitu, pilnveidojot un pastiprinot pārraudzības un novērtēšanas kritērijus un atvieglojot plānu un/vai projektu iesniegšanas procedūras. Sadarbībā ar Revīzijas palātu visi ieinteresētie dalībnieki var īstenot grāmatvedības procedūru pārskatīšanu.

2.2.5.1 Jo īpaši ir jāpiemēro **“vienas reizes”** princips (“vienas pieturas aģentūra”) gan projektu iesniegšanas posmā, vienādojot dažādu fondu veidlapas un saskaņojot to savstarpējās procedūras, gan arī revīzijas posmā, saskaņojot finanšu un dažādu programmu noteikumus, kā arī veicot vienotu kontroli, kas ir derīga visās attiecīgajās iestādēs.

2.2.5.2 Dažādu programmu sinerģija: lai panāktu skaidrību, vienkāršību un efektivitāti, ir jāpanāk maksimāla savstarpēja papildināmība starp visām programmām, kas paredzētas vieniem un tiem pašiem viena reģiona dalībniekiem; tas attiecas gan uz ES, valstu un teritoriālajām programmām, gan uz dažādajiem tām piešķirtajiem ES finansējumiem. Sinerģijas trūkums ir viens no iemesliem, ar kuru izskaidrojama struktūrfondu un ES programmu līdzekļu kopumā nepietiekama izmantošana vai vāja ietekme.

2.3 **Apmācība** ir vēl viens būtisks instruments, kas vajadzīgs, lai īstenotu kohēzijas mērķus, sevišķi līdzekļu efektīvas izmantošanas mērķi.

3. Ievads

3.1 Kohēzijas princips un solidaritātes princips ir divi galvenie pīlāri Līgumā, kura 174. pantā noteikts: “Lai veicinātu tās vispārēju harmonisku attīstību, Savienība izstrādā un veic darbības, kas stiprina tās ekonomisko, sociālo un teritoriālo kohēziju.”

3.2 Turklāt Līgumā ir arī cits ārkārtīgi svarīgs punkts, ņemot vērā divas iepriekšējās paplašināšanas: “Savienība jo īpaši tiecas mazināt būtiskas dažādu reģionu attīstības līmeņa atšķirības un vismazāk attīstīto reģionu atpalicību.”

3.3 Šos divus principus, kas veido Eiropas tautu un reģionu integrācijas pamatu, nekad nedrīkst aizmirst, jo īpaši tie, kas pārstāv ES un rīkojas tās vārdā.

3.4 Nākamajā gadā Eiropas Komisija izstrādās priekšlikumu (jau publicēts īpašā paziņojumā 2010. gada 19. oktobrī) par jauno ES budžetu pēc 2013. gada, bet prasība nepalielināt ES budžetu, ko Padomē (2010. gada decembrī) izteica dažas valdības, neko labu nevēsta, pat ja to papildina priekšlikums tiesību aktam par struktūrfondu.

3.5 Eiropas Komisijas piektais ziņojums par kohēzijas politiku, kura izteiksmes veids ir jauns, un tā secinājumi ir jāanalizē, ņemot vērā minētos apstākļus, kā arī ciešā saistībā ar stratēģiju “Eiropa 2020”.

4. Komisijas paziņojums — kopsavilkums

4.1 Piektais ziņojums par kohēzijas politiku secinājumos Eiropas Komisija, izmantojot no ierastajām jūtami atšķirīgu pieeju, izskata dažādus jautājumus, uz kuriem tā cenšas sniegt atbildes un norādījumus, gaidot apspriešanas beigas, kuru tā aizsāka, uzdodot 13 jautājumus par minēto ziņojumu.

4.2 Galvenie apskatītie jautājumi ir šādi:

4.2.1 Palielināt kohēzijas politikas Eiropas pievienoto vērtību

4.2.1.1 Komisija cer sasniegt minēto mērķi ar šādiem līdzekļiem:

- stiprināt stratēģisko plānošanu;
- palielināt resursu tematisko koncentrāciju;
- stiprināt darbību, izmantojot nosacījumus un stimulus, tostarp līdzfinansējumu un stabilitātes paktu;
- uzlabot vērtēšanu, ietekmi un rezultātus;
- izmantot jaunus finanšu instrumentus.

(sk. pirmos piecus Komisijas izvirzītos jautājumus)

4.2.2 Stiprināt kohēzijas politikas kontroli (pārvaldība)

4.2.2.1 Šo mērķi var sasniegt šādi:

- ieviest trešo dimensiju — teritoriālo kohēziju;
- stiprināt partnerattiecības (starp publisko un privāto sektoru).

(sk. 6. un 7. jautājumu)

4.2.3 Pilnveidot un vienkāršot pārvaldības procedūras

4.2.4 To var īstenot, izmantojot:

- finanšu pārvaldību;
- administratīvo pienākumu samazināšanu;
- finanšu disciplīnu;
- finanšu kontroli.

(sk. 8., 9., 10. un 11. jautājumu)

4.2.5 Kohēzijas politikas uzbūve

(sk. 12. un 13. jautājumu)

4.3 Turpmākā darbība

4.3.1 Atkarībā no atbildēm uz jautājumiem Komisija paredz iespēju sīkāk izstrādāt piektajā ziņojumā ietvertos priekšlikumus.

5. Eiropas Komisijas paziņojums — vispārīgas piezīmes ⁽²⁾

5.1 Lai palielinātu kohēzijas politikas pievienoto vērtību, Komisijas piektajā ziņojumā ir ierosināts īstenot virkni vērienīgu reformu ar mērķi uzlabot dalībvalstu izdevumu efektivitāti un vienkāršot to pārvaldību. EESK atbalsta Komisijas vispārējo pieeju saistībā ar reformas priekšlikumiem.

5.2 Šis darbs ir jāturpina un jāatbalsta, bet tas var izrādīties nepietiekams, ja neviens no nedroši ierosinātajiem priekšlikumiem nepārtaps par lēmumu vai konkrētu rīcību; jo sevišķi tas attiecas uz struktūrfondu ciešo, var teikt, unikālo saikni ar stratēģiju "Eiropa 2020".

5.3 Neraugoties uz paveikto, situācija nav analizēta reālistiski, pat ja tā ir apspriešanas (diezgan vispārīgas) temats, atstājot pamatproblēmas otrajā plānā.

5.4 Attiecināt vienīgi uz kohēzijas politiku, piemēram, "uzdevumu" būt par izaugsmes galveno virzītājspēku, šķiet ļoti vērienīgs un pieņemams projekts ar nosacījumu, ka kohēzijas politikā tiks veiktas būtiskas izmaiņas un tiks paredzēta ilgtermiņa atbalsta politika, lai sekmētu tās īstenošanu. Turklāt ES ir vajadzīga kopēja ekonomikas politika.

⁽²⁾ COM(2010) 642 galīgā redakcija.

5.4.1 Pretējā gadījumā priekšlikums var izrādīties nereāls vai ļoti ierobežots. Tāpēc, lai sekmētu šo mērķi un nesadrumstalotu kohēzijas principu, stratēģiju "Eiropa 2020" vajadzētu nodrošināt ar pašu līdzekļiem, vajadzības gadījumā izmantojot Eiropas aizdevumu, un tās pamatā vajadzētu būt tādām pašām principam. Turklāt vajadzētu vienlīdzīgi iesaistīt visas citas Savienības politikas jomas, tostarp KLP. Tikai tādā veidā struktūrfondi nezaudēs savu sākotnējo "aicinājumu", kļūstot par vienu no teritoriālās attīstības instrumentiem. EESK pauž nožēlu, ka piektajā ziņojumā nav pieminēta lauku attīstības politika, līdzīgi kā KLP nav runas par kohēzijas politiku.

5.5 Paziņojumā Komisija pamatoti norāda, ka akadēmiskās aprindas vairākkārt apspriedušas tematu par kohēzijas politikas pievienoto vērtību; viņu empīriskajās analīzēs bieži vien ir norādīts, ka šādas politikas ietekmi ir grūti novērtēt. Tas var būt saistīts ar faktu, ka teritoriālās kohēzijas rādītāji ne vienmēr ir atbilstoši izvēlēti. Komiteja uzskata, ka šiem jautājumiem vajadzēs veltīt vairāk uzmanības nekā līdz šim.

6. Īpašas piezīmes (par Komisijas noteiktajiem četriem mērķiem)

6.1 Attiecībā uz mērķi **konsolidēt stratēģisko plānošanu**, kas jāīsteno stratēģiskā sistēmā, Komisijas priekšlikuma jaunievedums ir galvenokārt saskaņotības nodrošināšanā un funkcionālākas saiknes veidošanā starp stratēģijas "Eiropa 2020" mērķiem un darbības programmās noteiktiem pasākumiem valsts mērogā.

6.2 EESK atzinīgi vērtē minēto jaunievedumu, bet uzskata, ka galvenā problēma, kas jārisina, ir saikne starp dalībvalstu izstrādātajiem gada plāniem, kuri saskaņoti ar ES, lai stabilizētu publiskās finanses (valstu reformu plāniem), un kohēzijas politiku. Jautājums ir ļoti aktuāls, ņemot vērā ES dalībvalstīs pastāvošo administratīvo sistēmu daudzveidību un atšķirīgos valsts pārāda apmērus.

6.3 Turklāt ir jāizlemj, vai kohēzijas politikai principā jāpalieliek neatkarīgai politikai prioritāšu un īstenojamo pasākumu izvēlē, vai arī tai jā saglabā hierarhiska atkarība attiecībā uz ekonomikas politikas lēmumiem, kas pieņemti valsts līmenī, lai samazinātu valsts pārādu. EESK uzskata, ka galvenajām ES iestādēm (Eiropas Parlamentam, Komisijai, Padomei) un valstu iestādēm jāpievērš liela uzmanība šim jautājumam un jārod risinājumi, lai nodrošinātu saskaņotību starp stratēģijas "Eiropa 2020" mērķiem un kohēzijas politikas jauno pārvaldību; tomēr kohēzijas politika nevar būt pakārtota stratēģijai "Eiropa 2020".

6.4 Otrs svarīgs stratēģiskās plānošanas aspekts attiecas uz Komisijas priekšlikumu ieviest jaunu **ex ante nosacījumu** sistēmu, lai noteiktu principus, kuri jāievēro un jāpiemēro dalībvalstīm ar mērķi uzlabot kohēzijas politikas efektivitāti. Ņemot vērā daudzu valstu kritiskās piezīmes, Komisija ir acīmredzami pielikusi pūles, lai izstrādātu nosacījumus, kas varētu nodrošināt ieguldījumu vislielāko efektivitāti. Tomēr ir jāizvairās sarežģīt procedūras un "sodīt" reģionus par kļūdām, ko tie nav pieļāvuši (valsts deficīts).

6.5 EESK atbalsta obligātos nosacījumus finansējuma saņemšanai, kas nodrošina Komisijas piešķirtā finansējuma pārvaldību; Komisija paredz arī stimulus, lai rosinātu dalībvalstis veikt nepieciešamās reformas. Turklāt EESK uzskata, ka Komisijas un dalībvalstu darbībai galvenokārt jābūt vērstai uz iekšējo reformu procesa aizsākšanu, kas skar iestādes un nozares, uz kurām visvairāk attiecas kohēzijas politika (vide, darba tirgus, izglītība, profesionālā apmācība, inovācija).

6.6 Tikai gadījumos, kad pārkāpums un/vai neatbilstība kohēzijas politikas principiem un noteikumiem ir pilnīgi skaidra, Komisija varētu piemērot sankcijas vai līdzīgus pasākumus pret dalībvalstīm, kā rezultātā tiktu pārtraukts ES finansējums vai tas būtu jāatmaksā.

6.7 Cits pozitīvs aspekts attiecas uz Komisijas un dalībvalstu apstiprināto priekšlikumu virzīt kohēzijas politikas ietvaros pieejamos resursus uz **nedaudzām prioritātēm** (šajā saistībā skatīt arī atzinumu ECO/230), jo šie resursi nav pietiekami, lai finansētu mazāk attīstīto reģionu daudzās vajadzības. EESK uzskata, ka kohēzijas politikā var sasniegt efektīvākus rezultātus, ja tās mērķis ir atbalstīt materiālas un nemateriālas iniciatīvas, kurām ir būtiska ekonomiskā, sociālā un teritoriālā ietekme.

6.8 Tomēr prioritāšu noteikšana un finansējamo iniciatīvu saturs ir viena no visgrūtāk atrisināmajām problēmām, ņemot vērā reģionālo un valstu iestāžu daudzos lūgumus strādāt pilnīgi pretējā virzienā.

6.9 EESK jau vairākkārt uzsvērusi⁽³⁾, ka šajā sakarā **partnerībai** var būt reāla pievienotā vērtība. Tāpēc Komiteja atbalsta Komisijas deklarāciju ar nosacījumu, ka runa nav tikai par publiskā sektora partnerību, bet jo īpaši par ekonomiskajām, sociālajām un pilsoniskajām partnerattiecībām, kas nozīmē ar balsstiesībām apveltītu attiecīgo sociālo un pilsonisko pušu konkrētu iesaistīšanos visos posmos un visos līmeņos. Turklāt būtu lietderīgi nodrošināt dalībniekiem finansējumu tehniskajam atbalstam.

6.10. EESK atbalsta nepieciešamību pārskatīt **papildināmības un līdzfinansēšanas principu**; tam ir paredzētas reformas, kas ļaus abus principus piesaistīt vajadzībai paredzēt diferencētus

⁽³⁾ Sk. šādus EESK atzinumus: "Pārrunu rezultāti saistībā ar kohēzijas politikas stratēģijām un programmām 2007.–2013. gada plānošanas periodam" (OV C 228, 2009. gada 22. septembris, 141. lpp.); "Kā veicināt efektīvu partnerību kohēzijas politikas programmu pārvaldībā, pamatojoties uz 2007.–2013. gada cikla labu praksi" (OV C 44/1, 2011. gada 11. februāris, 1. lpp.) un "Reģionālās politikas ieguldījums stratēģijā "Eiropa 2020" paredzētajā gudrā izaugsme".

finansālās līdzdalības līmeņus, "lai labāk atspoguļotu attīstības līmeni, ES pievienoto vērtību, darbības veidus un saņēmējus".

6.11. EESK atbalsta arī priekšlikumu izveidot **trešo līmeni reģioniem**, kuru pašreizējā ekonomiskā situācija pārsniedz 75 % no ES vidējā līmeņa, bet joprojām ir zemāka par 100 % (90 %), jo tas varētu vienkāršot līdzfinansēšanas principa pārbaudi un īstenošanu, ņemot vērā iespēju paplašināt, lai gan ierobežotā apmērā, resursu izmantošanu, attiecinot to uz visiem reģioniem.

6.12. Attiecībā uz papildināmības principu vajadzētu skaidrāk noteikt, kādiem pasākumiem ir vajadzīgs valsts finansējums, precizējot ieguldījuma pievienoto vērtību, ietekmi uz nodarbinātību un stimulus izaugsmei. Prioritāšu un dalībvalstīs finansējamo pasākumu samazināšanai vajadzētu atvieglot un vienlaikus padarīt elastīgāku papildināmības principa piemērošanu.

6.13. Šim otrajam principam varētu paredzēt dažādas līdzfinansējuma likmes: zemākas reģionos, kas visvairāk atšķiras no vidējā līmeņa, ar saprotamu mērķi atvieglot finansējumu īpašiem pasākumiem vietējās attīstības jomā, bet augstākas reģionos, kuri ir tuvāk ES vidējam līmenim.

6.14. Trešais lielais mērķis attiecas uz **kopējo programmu pārvaldības procedūru vienkāršošanu**. Tas ir jautājums, kurā vērojams visu dalībvalstu vienprātīgs konsenss un kuru EESK savos atzinumos vienmēr ir aicinājusi risināt, lai atvieglotu kohēzijas politikas īstenošanu. Šajā mērķī ir ņemta vērā valstu un reģionu noteikumu, administrāciju, uzskaites u.t.t. daudzveidība, apzinoties, ka pastāvīgās pārmaiņas, īpaši ja tās akumulejas, rada šķēršļus un izraisa aizkavēšanos.

6.15. EESK uzskata, ka pilnīgi nelietderīgs un grūti īstenojams ir priekšlikums prasīt programmu pārvaldības iestādēm iesniegt ikgadējas atskaites par ES līdzfinansētiem izdevumiem (pievienojot neatkarīgu revidentu atzinumus), ņemot vērā pašlaik piemēroto kārtību un termiņus, lai izpildītu iepirkuma procedūras ES konkursa ietvaros.

6.16. Savukārt, ja runa ir par valstu un reģionālo iestāžu (sevišķi to, kas atrodas lielās grūtībās un/vai kurām ir ievērojami īstenošanas kavējumi) atbildības "pastiprināšanu", rezultātu pārbaudi varētu uzticēt neatkarīgām struktūrām, kas akreditētas ES līmenī, vismaz divus gadus pēc plānošanas perioda sākuma. Administratīvās atbildības vai paredzamo rezultātu ievērojamas nepietiekamības gadījumā Komisija atkarībā no konstatētā pārkāpuma nopietnības varētu nolemt slēgt programmu, apturēt maksājumus vai prasīt jau ieskaitīto summu atmaksu.

6.17. Valstu un reģionālajām administrācijām jāpierāda savas spējas efektīvi plānot un pārvaldīt līdzfinansējuma izdevumus. Šo rezultātu var panākt nevis paātrinot izdevuma periodu pārbaudi (pieprasot gada pārskatus), bet pārbaudot īstenojamo vai jau īstenoto ieguldījumu kvalitātes garantiju, pasākumu īstenošanas termiņu ievērošanu, kā arī efektīvu novērtēšanas un kontroles procedūru piemērošanu.

6.18. Turklāt ir citi svarīgi jauninājumi, kurus EESK atbalsta, jo sevišķi šādus pasākumus:

- attīstīt jaunus finanšu inženierijas instrumentus, piemērojot tos nozarēs, kurās pašlaik šādu instrumentu nav (pilsētas transports, pētniecība un izstrāde, enerģētika un vide, telekomunikācijas u.c.);
- izveidot jaunus publiskā un privātā sektora partnerības modeļus;
- pārskatīt katra struktūrfonda, sākot ar ESF, stratēģiju, kā arī ieguldījumu, ko tas var sniegt Eiropas nodarbinātības stratēģijas īstenošanā;
- pievērst lielu uzmanību pilsētu teritorijām;
- izstrādāt stimulus tādu reformu veicināšanai, kas palīdz dalībvalstīm un reģioniem efektīvāk izmantot ES resursus;
- kohēzijas politikas bilancē ieviest rezervi, kas būtu pieejama reģioniem, kuri sasnieguši vislabākos rezultātus Eiropas stratēģijā noteikto mērķu īstenošanā.

6.18.1 EESK uzskata, ka katram no minētajiem jauninājumiem ar lielu uzmanību ir jānosaka mērķi, jānovērtē pieejamie līdzekļi un precīzi jāapraksta īstenošanas kārtība un termiņi.

6.18.2 Šo priekšlikumu saskaņotība un ilgtspēja ir uzmanīgi jāpārbauda, ņemot vērā četrus galvenos mērķus, kas ir izvirzīti politikas reformā, un to īstenošanas iespējas reģionos un teritorijās, kuras ievērojami atpaliek no vidējiem ES rādītājiem ekonomiskās attīstības, ražošanas efektivitātes, sociālās integrācijas un dzīves kvalitātes jomā.

6.19. Lai, piemērojot konverģences kritēriju, noteiktu minēto reģionu atbilstību, Komisija ierosina jaunajā finanšu plānā atkal piemērot kritēriju 75 % no vidējā IKP uz vienu iedzīvotāju, vērtējot pēc pirktspējas paritātes. Turpretim EESK ierosina apsvērt citus rādītājus, kas labāk atspoguļo atsevišķu ES reģionu un apgabalu objektīvos apstākļus.

7. ES budžets, kohēzijas politika un stratēģija "Eiropa 2020"

7.1 ES budžeta perspektīvas laikposmam pēc 2013. gada nav iepriecinošas. Par to liecina 2010. gada nogalē notikušais sammits. Ņemot vērā budžeta ierobežojumus krīzes dēļ, dažas dalībvalstis (vai tikai dažas?), atrod aizbildinājumu, lai nepalielinātu vai tikai simboliski palielinātu kohēzijas politikai pieejamos līdzekļus, aizmirstot, ka kohēzijas politika patērē mazāk nekā 1 % no IKP, bet dažas dalībvalstis ieguldījušas aptuveni 24 % no IKP banku glābšanā!

7.2 EESK uzskata par svarīgu stratēģiju "Eiropa 2020", uz ko ES, šķiet, liek visas cerības. Tomēr pastāv risks, ka bez atbilstīga tiešā finansējuma tā var ciest neveiksmi. Būtu vēlams šo finansējumu iegūt ar eiroobligācijām. Turklāt būtu lietderīgi mazāk attīstītiem reģioniem, uz kuriem attiecas kohēzijas politika, dot zināmu rīcības brīvību, lai veicinātu abu politikas jomu mijiedarbību.

7.3 Šo integrāciju varētu sekmēt, padziļinot zināšanas par teritoriālajām vajadzībām un prioritātēm, uz kurām varēs attiecināt stratēģiju "Eiropa 2020", lai nodrošinātu tematiskās koncentrācijas mērķi.

8. Kohēzijas politikas nākotne pēc 2013. gada — stratēģiskās jomas

8.1 Komisijas iesniegtie priekšlikumi par kohēzijas politikas nākotni nākamajā plānošanas periodā, kas saistīti ar stratēģijas "Eiropa 2020" mērķiem ir pozitīvs process, kuru EESK lielā mērā atbalsta, kā tas jau norādīts iepriekš, jo šo priekšlikumu uzdevums ir stiprināt efektivitāti vienā no svarīgākajām ES ekonomiskās pārdales politikas jomām. Jebkurā gadījumā, lai šos mērķus sasniegtu, vispirms ir jāīsteno stratēģiskie pamata priekšnosacījumi, kas papildinātu jau iepriekš minētos.

8.2 Pirmais priekšnosacījums: EESK uzskata, ka Komisijai un dalībvalstīm izvirzītajām prasībām var būt konkrēti rezultāti, ja šis projekts iekļaujas **Eiropas ekonomikas pārvaldības sistēmas** un mērķu, kurus ES vēlas sasniegt gan Eiropas, gan starptautiskajā līmenī, **plašākā pārskatīšanā**. Šī pārskatīšana ir kļuvusi vēl jo vairāk nepieciešama, ņemot vērā krīzi un problēmas saistībā ar valsts parādu, kas liek ES pielāgot monetāro politiku, kura līdz šim bija orientēta uz visbagātākajiem ES reģioniem (stabilitāte), atstājot novārtā mazāk attīstītos reģionus, kuriem jāizmanto izaugsmes priekšrocības (izaugsme).

8.3 Otrais priekšnosacījums attiecas uz vienu no galvenajiem kohēzijas politikas pārskatīšanas projekta jautājumiem — nepieciešamību ieviest **funkcionālu un stratēģisku koordināciju** (kuras šobrīd tikpat kā nav) **starp dažādiem struktūrfondiem**. Tāpēc pasākumu atlasei un finansēšanai reģionālā līmenī jānotiek, izmantojot dialogu un darba metodoloģiju, kuru izstrādā ne tikai kopā ar dalībvalstīm (partnerattiecību līgumi) un sociālekonomiskajiem partneriem, bet arī ar piecu struktūrfondu tehnisko atbalstu un resursiem, lai izveidotu **Vienotu iestādi** dažādu fondu koordinācijai un pārvaldībai.

8.4 Trešais priekšnosacījums saistīts ar **koordinācijas** un sinerģijas izveidi starp kohēzijas politikas pasākumiem un pasākumiem **citās** ar to saistītajās **politikas jomām** (vides un enerģētikas, pētniecības un inovācijas, nodarbinātības u.c. nozaru politikas jomas), un tātad — ar citiem ES finansēšanas instrumentiem (EIB, finansējums inovācijai, infrastruktūras tīkliem, telekomunikāciju attīstībai u.c.). Kohēzijas politikai jāklūst par instrumentu plašākam projektam, kura uzdevums ir atbalstīt visu reģionu un apgabalu attīstību, kā arī ieviest daudzveidīgus nozaru pasākumus un finansējumu, tostarp arī pēc privāto partneru iniciatīvas, ņemot vērā teritoriju īpašās vajadzības.

8.5 Ceturtais priekšnosacījums paredz iespēju Eiropas ekonomikas pārvaldības jaunās pieejas ietvaros veidot **ciešāku sadarbību**, lai īstenotu kopīgus mērķus kādā konkrētā nozarē, makroreģionā vai izvērstu pasākumus, kurus dalībvalstis uzskata par stratēģiski svarīgiem. Šis instruments, kas paredzēts Līgumā, bet vēl netiek plaši izmantots un atbalstīts, vienkāršotu lēmumu pieņemšanas procesu un ļautu sasniegt labākus rezultātus ievērojami īsākā laikā, pateicoties sinerģijai un apjomradītiem ietaupījumiem valstīs, kas iesaistījušās ciešākā sadarbībā.

8.6 Piektais priekšnosacījums (arī saistībā ar koordināciju) atsauca uz vajadzību steidzami, t.i., pirms kohēzijas politikas

jaunā plānošanas perioda sākuma ieviest **starpiestāžu koordināciju** (Komisija, Eiropas Parlaments, Padome un padomdevējas iestādes — EESK un RK, kā arī sociālekonomiskie partneri). Tā mērķis ir veicināt debates un ES iestāžu viedokļu apmaiņu par kohēzijas politikas nākotni pirms priekšlikumu galīgās redakcijas izstrādes, kas jāiesniedz pieņemšanai attiecīgajām iestādēm. Šai koordinācijai jābūt pastāvīgai un jāsekmē programmu īstenošana un rezultātu novērtēšana.

8.7 EESK atbalsta Kopienas ierosināto programmu atjaunošanu vai īstenošanu, tiklīdz tiks veikta struktūrpolitikas virzienu starposma pārskatīšana. Tādu programmu kā, piemēram, *URBAN*, *EQUAL*, *Interprise* un citu, kas apliecinājušas savu lietderību, izbeigšana ir bijis zaudējums tematiskās teritoriālās sadarbības jomā, kā arī attiecībā uz sociālo inovāciju, jo to uzdevums nav iekļauts ne citos fondos, ne citviet.

8.8 EESK vēlas, lai Komisija, balstoties uz pasākumiem, kas sākti pēc piektā ziņojuma secinājumiem, un ņemot vērā gaidāmo reformu, iesniegtu vēl drosmīgākus priekšlikumus, kuri iezīmētu reālas pārmaiņas salīdzinājumā ar līdzšinējo norisi.

Briselē, 2011. gada 16. jūnijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON